

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1924 kl. 2 e. m

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om Sveriges utträdande ur Nationernas Förbund.

Till konstitutionsutskottet hava från kamrarna hänvisats de lika lydande motionerna nr 51 i första kammaren av herr *Winberg* och nr 136 i andra kammaren av herr *Spångberg*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte »för sin del besluta *Sveriges utträde ur Nationernas Förbund*», samt i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, »att Kungl. Maj:t, med biträdande av detta riksdagens beslut, må anmäla Sveriges utträde ur Nationernas Förbund, samt i övrigt vidtaga de åtgärder, som kunna föranledas av detta besluts realiserande».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Med anledning av motion i andra kammaren vid 1921 års riksdag om utredning angående Sveriges utträde ur Nationernas Förbund yttrade andra kammarrens femte tillfälliga utskott:

Utskottets yttrande.

»Utskottet får till en början erinra därom, att frågan om Sveriges inträde i Nationernas Förbund varit föremål för det omsorgsfullaste övervägande från de svenska statsmakternas sida, innan Sverige inträdde i förbundet. Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 90 till 1920 års riksdag begärt riksdagens samtycke därtill, att Kungl. Maj:t avgåve förklaring om Sveriges anslutning till förbundet, har riksdagen tillsatt ett särskilt utskott för frågans behandling, varefter Kungl. Maj:ts förslag på hemställan av utskottet bifallits av kamrarna med avsevärda majoriteter. I berörda proposition samt särskilda utskottets utlåtande finnas utförliga redogörelser för de skäl, som talade för Sveriges anslutning till folkförbundet, ävensom för de betänkligheter, vartill en sådan anslutning kunde giva anledning. De synpunkter, motionären framhållit i sin kritik av folkförbundets allmänna organisation samt av särskilda bestämmelser i förbundsakten, finnas, i den mån de få anses beaktansvärda, redan upptagna till behandling i berörda proposition och utskottsutlåtande, och utskottet anser det icke nödigt att nu närmare ingå på desamma.

Utskottet får vidare erinra därom, att i samband med Sveriges anslutning till förbundet angivits vissa önskemål beträffande förbundets utveckling, vilka ansåges särskilt eftersträfvansvärda. I sådant avseende har av det särskilda utskottet framhållits

»upptagande så snart sig göra låter av de icke inbjudna staterna i förbundet; åstadkommandet av en mera tillfredsställande ordning för de mindre staternas representation i förbundets råd;

ett bestämdare reglerande av delegeradeförsamlingens sammanträden och uppgifter samt av förbundsorganens inbördes kompetens;

organiserandet, så snart sig göra låter, av den fasta internationella domstol, som i förbundsakten omtalas, samt ett bättre preciserande och vidare utvecklande av det i densamma föreskrivna medlings- och skiljedomsförfarandet;

samt sist, men icke minst, att det arbete för en universell och effektiv begränsning av de nationella rustningarna, som i förbundsaktens art. 8 utlovas, utan dröjsmål igångsättes och med verklig kraft bedrivs.

I vissa avseenden, särskilt i fråga om reglerandet av delegeradeförsamlingens sammanträden samt beträffande den internationella domstolen, ha berörda önskemål redan vunnit en lösning. I de fall, där ansökningar om inträde i förbundet förelegat från fullt självständiga och internationellt erkända stater, ha dessa bifallits. Frågan om rustningarnas begränsning har varit före och lett till vissa förberedande åtgärder. Även frågan om mera tillfredsställande representation för de mindre staterna har genom skandinaviskt initiativ upptagits inom förbundet och vunnit visst tillmötesgående.

Utskottet håller före, att några skäl icke tillkommit, som för Sveriges del kunna motivera en förändrad ståndpunkt i fråga om vårt lands anslutning till förbundet och särskilt icke några, som böra föranleda ett utträde ur förbundet, något som för övrigt enligt förbundsaktens art. 1 kan genomföras först två år efter skedd uppsägning.»

Utskottets hemställan, att motionen icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda, blev av kammaren bifallen.

Med anledning av en likalydande motion, som vid samma riksdag väckts i första kammaren, yttrade denna kammarens första tillfälliga utskott — efter återgivande av andra kammarens femte tillfälliga utskotts yttrande i ämnet — följande:

»Vad angår själva saken får utskottet i likhet med andra kammarens utskott som sin mening anföra, att några skäl icke tillkommit, som för Sveriges del kunna motivera en förändrad ståndpunkt i fråga om vårt lands anslutning till Nationernas Förbund.»

Utskottets hemställan, att motionen ej måtte till någon åtgärd föranleda, blev av första kammaren bifallen.

Konstitutionsutskottet, som delar de allmänna synpunkter på Sveriges ställning till och inom förbundet, som kommo till uttryck dels i riksdagens uttalanden vid vårt lands inträde i detsamma, dels i de nu återgivna yttrandena av tillfälliga utskott vid 1921 års riksdag, anser icke, att vad i förevarande motioner anförts är ägnat att föranleda rubbning i den ståndpunkt med avseende å förbundet, som Sverige en gång intagit. Att förbundet icke ännu i allo utvecklats så, som dess varmaste vänner gärna skulle ha önskat, att i dess verksamhet idén om internationellt samförstånd mången gång ej förmått med full kraft göra sig gällande gentemot nationella särintressen, att förbundet icke alltid visat sig äga den verkningsförmåga, som varit erforderlig för dess idéers genomförande, och att förbundet icke varit i stånd att i önskvärd utsträckning råda bot för de missförhållanden av varjehanda art, som vållats av världskriget och av de missgrepp, som begåtts vid de därpå följande fredssluten —

allt detta var redan vid tiden för Sveriges inträde i förbundet förutsett. Sverige anslöt sig till Nationernas Förbund i full insikt om dess många bristfälligheter och om att viktiga önskemål för dess fullkomnande i olika riktningar ännu återstodo att förverkliga. Men förbundet betecknades av riksdagen med rätta såsom »ett första allvarligt försök att ersätta det hittillsvarande anarkiska förhållandet staterna emellan med en mellanstatlig rättsordning till förebyggande av nya krig». Och då Sverige anslöt sig till förbundet, var det därför, att det uppfattades som en angelägen uppgift för vårt land att medverka till förverkligande av »den mäktiga och löftesrika tanke», som uppbär förbundet, och till att på bästa sätt tillvarata dess utvecklingsmöjligheter.

Att de önskemål i fråga om förbundets utveckling, som 1920 från svensk sida uppställts, redan påföljande år till vissa delar blivit förverkligade, framhölls av andra kammarens femte tillfälliga utskott 1921. Sedan dess har i ej oväsentlig mån vunnits gehör för de krav, som framställts på utveckling av förbundet och dess verksamhet i enlighet med de rätts- och fredsprinciper, som ligga till grund för detsamma. Under hänvisning till det yttrande, som utskottet samtidigt avger över vissa spörsmål rörande Nationernas Förbund, må i korthet erinras om den internationella domstolens konstituering och de överenskommelser, varigenom den i viss utsträckning fått obligatorisk karaktär för vissa slag av rättsfrågor, om förbundets fortgående utveckling genom nya medlemmars inträde, om det arbete, som nedlagts på att skapa ett system av ömsesidiga garantier för att möjliggöra en effektiv rustningsbegränsning, om förbundets verksamhet till skydd för nationella minoriteter, om det betydande och växande humanitära arbete, som under förbundets ledning utföres, om den starkare ställning, som beretts de mindre staterna inom förbundet o. s. v.

Utskottet finner således ingen anledning till en sådan misströstan i avseende å förbundets framtidsmöjligheter, att vårt land därav borde föranledas att övergiva den politik, som från dess sida följts alltsedan 1920. Med fasthållande av de riktlinjer för Sveriges arbete, som uppdrogos vid dess inträde i förbundet, torde vårt land fastmera böra genom fortsatt verksamhet inom detsamma i mån av sina krafter medverka till att detta i allt högre grad måtte bli ett redskap för genomförande av rättens och fredens idéer i den mellanfolkliga samlevnaden.

På nu anförda skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 mars 1924.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Närvarande: herrar Larsson i Västerås, von Geijer, Strömberg, Reuterskiöld*, Lyberg*, N. S. Norling, Stendahl*, N. J. M. Svensson*, E. B. Andersson*, C. E. Eriksson*, Johan Bergman, Magnusson i Tumhult*, Sävström, Jansson i Edsbäcken, Engberg*, Starbäck, Vennerström*, Borg*, K. A. Westman* och Bäckström.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Reuterskiöld*, som ansett motiveringen för »utskottets yttrande» böra lyda sålunda: »Då folkförbundet synes sakta men säkert vittra sönder; då Sveriges medlemskap av folkförbundet numera icke synes vara något hinder för fullföljande av Sveriges naturliga utrikespolitik; och då större våld än nöden kräver ej bör i detta mer än i andra fall brukas, finner utskottet sig böra hemställa, att — — (= utskottet).»